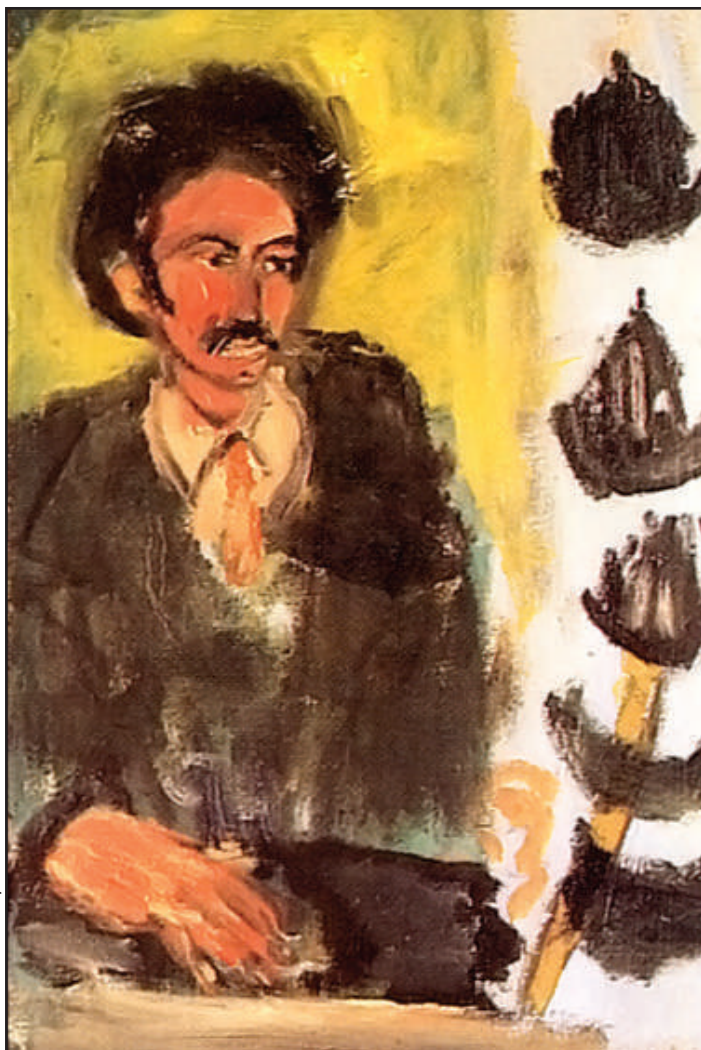

Serie nouă Anul XX
Nr. 2 (222) 2022

Scrisul Românesc

Revistă de cultură fondată la Craiova, în 1927, serie nouă, din ianuarie 2003
Publicată de Scrisul Românesc Fundația-Editura, recunoscută CNCS

Marin Sorescu - Autoportret

Poezie

Andrei Codrescu
Carmen Firan
Any Drăgoianu
Dan Duțescu

Eseu

Geo Constantinescu
Emanuel D. Florescu
Dan Ionescu
Rodica Grigore
Dodo Niță
Ion Parhon
Mircea Pospai
Constantin Zărnescu

Proză

Adrian Sângeorzan

Florea
FIRAN

Bogdan Suceavă

Bogdan Suceavă face parte din generația de tineri ai anilor '80, de formație științifică dar cu afinități literare și pasiune pentru lectură. Fenomenul era comun în timpul dictaturilor din Estul Europei, profesioniștii din diverse domenii erau deopotrivă avizi cititori de literatură, dezvoltau aptitudini artistice, extinzându-și aria de manifestare. Suceavă și-a dobândit interesul pentru matematică în primii ani de liceu, la 13 ani obținând prima diplomă la olimpiade. În volumul său de eseuri *Memorii din biblioteca ideală* (Ed. Polirom, 2013), în primul capitol, relevă faptul cum a crescut citind și scriind literatură, și, în același timp, făcând și matematică, această dualitate devenind o practică pe care o exercită și astăzi.

Bogdan Suceavă s-a născut la 27 septembrie 1969, la Curtea de Argeș, unde își petrece primii trei ani ai copilăriei, apoi își urmează părinții la Pitești, Găești și Târgoviște, unde își face clasele primare, gimnaziale și primele clase de liceu, ultimele două la București, în cadrul Liceului „I. L.

Caragiale”, când tatăl său lucra în Ministerul de Interne. Studiile superioare le urmează în cadrul Facultății de Matematică, Universitatea București, și obține licența în domeniul geometriei diferențiale (1994), apoi un an de masterat în studii aprofundate (1995). Simte nevoia de a se perfecționa și a-și continua studiile, iar în vara anului 1996 pleacă pentru a studia geometria diferențială la Michigan State University, cu profesorul Bang Yen Chen, important matematician chinez. În 2001, când își încheie perioada de studii doctorale din cadrul Universității, se înscrie și câștigă un concurs în specialitatea sa la California State University, Fullerton, unde continuă să predea și în prezent. Obține doctoratul în matematică (2002) și ulterior devine membru al PEN Club West SUA.

Mărturisește că a plecat din România și a ales să trăiască în Statele Unite pentru că „îi place să fie liber într-o lume stabilă”: „Trăiesc un destin pe care mi l-am ales, așa cum aleg cărțile pe care le citesc.”

Continuare în p. 2

Constantin Cubleșan - <i>Eminescu - receptarea critică</i>	p. 4
Adrian Cioroianu - <i>O lume tot mai greu guvernabilă</i>	p. 5
Marin Sorescu - <i>Craiova văzută din car</i>	p. 6
Ioan Lascu - <i>Albert Camus - îndoiala și certitudinea de a fi</i>	p. 8
Mihai Ene - <i>Cartea adolescenței în crepusculul Imperiului</i>	p. 9
Dumitru Radu Popa - <i>Prin muzee și galerii</i>	p. 11
Gabriela Nedelcu-Păsărin - <i>Noaptea plec, noaptea mă-ntorc</i>	p. 15

Emilian Ștefărtă

În așteptarea lui Brâncuși

p. 24

Marin Sorescu - Autoportret cu totem

Sumar

- Florea Firan**, *Bogdan Suceavă* / pp. 1-3
Constantin Cubleşan, *Eminescu – receptarea critică* / p. 4
Andrei Codrescu, Poem: *cum merge haosul: uzura sentimentelor* / p. 4
Adrian Cioroianu, *O lume tot mai greu guvernabilă – din notele de lucru ale unui ambasador la UNESCO* – / pp. 5, 7
Marin Sorescu, Poem: *Craiova văzută din car* / pp. 6-7
Mihai Ene, *Cartea adolescenței în crepusculul Imperiului* / p. 8
Ioan Lascu, *Albert Camus – îndoiala și certitudinea de a fi* / p. 9
Mircea Pospai, *Cartea „cărților lui Zărnescu” despre Brâncuși* / p. 10
Dumitru Radu Popa, *Prin muzee și galerii* / pp. 11, 13
Adrian Sângeorzan, *Anul tigruului și al Anxietății* / p. 12
Carmen Firan, Poeme: *Dimineți; Păstrați distanța; Paradă de sărbători; Intersecții; Rătăcitoarele* / p. 13
Geo Constantinescu, *Jurnalul lui Mircea Zăciu* / p. 14
Gabriela Nedelcu-Păsărin, *Noaptea plec, noaptea mă-ntorc* / p. 15
Dan Ionescu, *Din poezia lumii; Ora H a sosit!* / p. 16
Rodica Grigore, *Adevăruri incomode* / p. 17
Dan Duțescu, Poeme: *Zbor de noapte; Clipa de iubire* / p. 18
Any Drăgoianu, Poeme: *Vinovăția umbrei; Ne mutam din mine în tine; Timpul se va întoarce în bârlogul lui; Noaptea cercul se închide până la strigăt* / p. 18
Emanuel D. Florescu, *„Filosofie” felină pentru viața umană* / p. 19
Constantin Zărnescu, *Cuvintele, literele, spiritul, culorile și sonorile la C. Brâncuși* / pp. 20, 21
Red., *Cărți primite la redacție* / p. 21
Ion Parhon, *O lume smintită în oglindă* / p. 22
Dodo Niță, *Haiku Siberian* / p. 23
Red., *Okeanos – „Scriptor”; „UZP”* / p. 23
Emilian Ștefărtă, *În așteptarea lui Brâncuși* / p. 24

Continuare din p. 1

Florea FIRAN

Bogdan Suceavă

Între lecturile sale formatoare se află Kafka, pe care l-a citit când avea 17 ani, considerând că *Procesul* „semăna cu lumea închisă din anii '80, din București”. S-a îndrăgostit apoi de *Un veac de singurătate*, de Gabriel García Márquez, iar *Războiul sfârșitului lumii*, de Mario Vargas Llosa, i se pare „cel mai reușit roman care s-a scris vreodată”. Matematicianul a găsit răgaz să se dedice literaturii scriind și publicând proză scurtă, romane, poezie, eseuri, la început remarcându-se în publicistică.

Urmărește ceea ce se întâmplă în țara natală, revine adeseori, participă la târguri de carte, dă interviuri în presa scrisă, la radio și TV, lansează cărți, ține conferințe, păstrează relații și prietenii. „România mă interesează în cel mai înalt grad”, mărturisea într-un recent interviu.

Bogdan Suceavă și-a scris întreaga operă în limba română, multe dintre subiectele cărților sale fiind inspirate din realitatea românească și publicate în edituri din România, unele cunoscând și ediții, prin traducere, în alte limbi.

Debutază editorial cu volumul de proză scurtă *Teama de amurg* (1990), neconcludent pentru evoluția sa ulterioară de scriitor și aproape neobservat de critica literară, poate și pentru că era perioada confuză imediată după Revoluție. Structurat în două secțiuni – *Descoperirea singurătății* și *Discurs despre cea de-a patra dimensiune*, urmate de *Jurnal pe o insulă ce nu a murit niciodată*, volumul cuprinde 44 de proze, unele neobișnuit de scurte pe care Arghezi, cu siguranță, le-ar fi intitulat „tablete”. Este perioada când susține o intensă activitate publicistică, colaborează la „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Observator cultural”, „Argeș”, „Familia”, „Lucafăru”, „Poesis”, „România literară”, „Vatra”, sau „Dilema” și „Timpul”, la acestea susține rubrica *Eresuri*. În cotidianul „Evenimentul zilei” susține în perioada ianuarie 2016 – noiembrie 2017 rubrica intitulată *Distanțe, demoni, aventuri*, iar în „Observator cultural” publică o serie de articole de atitudine, cum este cel din 27 febr. 2015 privind acordarea Premiului Național „Eminescu”, sau cel din 11 ian. 2022, în care se referă la unele omisiuni din *Istoria critică...* a lui Nicolae Manolescu.

Alături de Paul Doru Mugur, Bogdan Suceavă este fondator, în 2000, al trimestrialului virtual „Respiro”, unde a fost editor până în 2005.

După debutul editorial, publică, succesiv, un număr însemnat de romane, nuvele, poezii, eseuri: *Sub semnul Orionului*, roman (1992); *Legende și eresuri*, poeme, Cuvânt înainte de Alex Ștefănescu, (1995); *Năluci și portrete*, format electronic, grafica de Andrei Mănescu (2001); *Imperiul generalilor târzii și alte istorii*, nuvele (2002, ediția a II-a în 2003); *Bunicul s-a întors la franceză*, istorii (2003); *Venea din timpul diez*, roman (2004, reeditare în 2010, 2014, cu ediții în franceză, engleză, italiană, slovenă); *Bătălii și mesagii*, cu grafica de Dinu Lazăr (2005); *Miruna, o poveste*, cu o prefață de Mihail Vakulovski (2007, ediția a III-a 2017), cu ediții în maghiară și bulgară (2009), engleză (2010), franceză (2012), cehă (2014), italiană (2014); *Distanțe, demoni, aventuri*, cu o prefață de Ovidiu Șimonca (2007); *Vincent nemuritorul*, roman (2008, altă ed. 2019); *Noaptea când cineva a murit pentru tine*, roman (2010); *Memorii din biblioteca ideală*, eseuri (2013); *Să auzi forma unei tobe*, proză scurtă (2013), volum ce reunește textele din *Imperiul generalilor târzii și alte istorii*, *Bunicul s-a întors la franceză*, *O călătorie în jurul lumii* (proză publicată inițial în engleză, în antologia *Bucharest Tales*); *Scrisori de la Polul Est*, eseuri (2015); *Republica*, roman (2016); *Istoria lacunelor. Despre manuscrise pierdute*, eseu (2017); *Avalon. Secretele emigranților fericiți*, roman (2019).

Scrișul Românesc
Revistă de cultură

Fondată la Craiova, în 1927,
de către criticul D. TOMESCU.
Serie nouă, din 2003,
întemeiată de Florea FIRAN

Editată de: Fundația – Revista
Scrișul Românesc

ISSN 1583-9125

Revistă înregistrată la OSIM
cu nr. 86155 din 11.04.2007

Membră A.R.I.E.L.

Redacția

Director:
Florea FIRAN

Colegiul redacțional:

Adrian CIOROIANU
Andrei CODRESCU
Eugen NEGRICI
Gheorghe PĂUN
Dumitru Radu POPA
Dumitru Radu POPESCU
Lucian Bernd SĂULEANU
Monica SPIRIDON
Emilian ȘTEFĂRTĂ

Redactori:

Mihai ENE
Mihai FIRICĂ
Emanuel D. FLORESCU
Ion PARHON
Lucian-Florin ROGNEANU

Redactori asociați:

Florentina ANGHEL
Dan IONESCU
Gabriela NEDELICU-PĂSĂRIN

Corectură:

Claudia MILOICOVICI

Tehnoredactare:

Georgiana OPRESCU

Arhivă online:

Alexandru OPRESCU

Redacția și Administrația: Craiova

Str. Constantin Brâncuși, nr. 24
Tel./Fax: 0722753922; 0251/413.763
E-mail: scrișulromanesc@yahoo.com
Web: www.revistascrișulromanesc.ro
Cont: RO03BRDE170SV21564261700
BRDE Agenția Mihai Viteazul, Craiova

Abonamentele se pot face la sediul
redacției: Str. Constantin Brâncuși,
nr. 24, Craiova, județul Dolj
sau scrișulromanesc@yahoo.com

Responsabilitatea opiniilor exprimate
aparține integral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul: Tipografia PRINTEX
Craiova, str. Electroputere, nr. 21,
tel. 0251 580431

Abonamente
Scrișul Românesc

Abonați-vă la Revista „Scrișul Românesc” și veți avea un prieten apropiat. Abonamentele se fac prin rețeaua proprie și Poșta Română, se pot achita la sediul revistei sau în contul: RO 03BRDE170SV21564261700, Agenția Mihai Viteazul, Craiova.
Costul unui abonament anual cu taxele incluse este de 115 lei. Pentru abonații din străinătate este de 145 \$ sau de 130 €. Informații primite la tel.: 0722.75.39.22; Fax. 0251.413.763 sau la adresa de email: scrișulromanesc@yahoo.com

Autorul mărturisește că lumea românească este substanța din care s-a născut cea mai mare parte a literaturii sale de până acum și apreciază că în cultura română „lucrările importante, cele de unde ne selectăm temele literare, par mereu altele decât în alte culturi”, în timp ce unele texte care au făcut de mult carieră în România sunt greu de tradus în alte limbi, datorită nuanțelor și particularităților limbii române.

Imperiul generalilor târzii și alte istorii, nuvele (Premiul CopyRo pentru Proză), cuprinde 18 nuvele în care relevă aspecte din Bucureștiul de altădată văzut prin ochii unui copil, sau viața la țară cu oameni simpli și curioși, dar și aspecte din realitatea politică după 1989. Scriitorul optează pentru nuvelă și are explicația lui: „Nuvela e o specialitate aparte, înrudită cu ceasornicăria, teoria relativității, arheologia subacvatică și tarotul.” Volumul de povestiri *Bunicul s-a întors la franceză. Istorii*, cu o prefață de Liviu Antonesei, cuprinde opt istorii, „niște întoarceri în mai multe tipuri de trecut”: trecutul comunist, istoria, spațiul românesc, Bucureștiul, copilăria, poveștile de dragoste, prietenii.

După ce publică proză scurtă, Bogdan Suceavă debutează ca romancier cu *Venea din timpul diez* (2004), roman realizat pornind de la o nuvelă, *Să auzi forma unei tobe*, o metaforă despre nebulie și inadecvare la realitate, o satiră a prejudecăților din mediile politice, universitare, artistice, religioase și mass-media. Este romanul care-l impune ca prozator, un bun povestitor cu umor și simț al limbii. Se simte lectura din tinerețe mai ales a lui Gabriel García Márquez. Un roman despre nebunia românească, despre românii diliți, cum spune naratorul încă de la începutul cărții: „Povestitorul sunt eu. Tu știai de pe atunci sfârșitul istoriei”, „Avem mai mulți români diliți decât unguni frustrați”. Personajele romanului sunt stăpânite de obsesii puternice, în special religioase și naționaliste, se unesc în găști care se luptă pentru ceva legal sau în afara legii așteptând fiecare salvare din partea altora.

Miruna, o poveste (2007), cu evocări și descrieri de pe valea Râului Doamnei, între Domnești și Nucșoara, în perioada când satele tradiționale începeau să se stingă, este un roman nostalgic cu accente sentimentale:

„Îmi aduc aminte de prima mea vacanță din vremea școlii, atunci când părinții noștri ne-au adus să petrecem două săptămâni la Valea Rea. Miruna, sora mea, nu voia să rămână, pentru că mama i-a spus că bunicul e un uriaș.” Figura bunicului Nicolae Berca și a bogatei sale bibliotecă, din care a citit primele cărți, ocupă un spațiu generos, în care autorul se dovedește un bun povestitor și portretist. Un roman la care a stăruit peste 15 ani („ar fi fost un refuz al provocării dacă nu aș fi scris *Miruna*”), distins cu Premiul pentru Proză al Asociației Scriitorilor din București și care a cunoscut ediții în engleză (2014), italiană (2014) și slovenă (2016).

Vincent nemuritorul este o reflecție despre lumea de mâine și despre provocările tehnologiei asupra ființei umane. A editat trei cărți în format electronic, întrebat însă de viitorul cărții tipărite în format clasic susține că „nu vor dispărea niciodată, după cum n-a dispărut nici muzica clasică după ce a apărut rock-ul”.

Noaptea când cineva a murit pentru tine este romanul experienței din timpul zilelor Revoluției din '89, pe care autorul îl consideră „cel mai autobiografic” text al său.

Romanul *Republica* recompune lumea României din vara anului 1870, în perioada de adolescență a lui I. L. Caragiale, când tânăr copist la judecătoria din Ploiești publica scurta scriere satirică *Boborul*, principala sursă în realizarea romanului, alături de altele pe care autorul le menționează în *Nota* de la sfârșit, între care *Viața lui I. L. Caragiale* de Șerban Cioculescu, memoriile lui Alexandru Căndiano-Popescu intitulate *Amintiri din parte-mi* sau monografia Silviei Marton, *Republica de la Ploiești*. Întâmplările din timpul Republicii de la Ploiești reflectă viața politică românească din acea perioadă care nu este departe de felul cum românii privesc politica și pe politicieni astăzi.

Romanul *Avalon. Secretele emigranților fericiți*, cea mai recentă carte a sa, abordează o temă de reflecție pentru cei care emigrează temporar sau definitiv din țară. Are și o dedicație: „Celor ce au plecat. Celor ce se gândesc să plece. Celor ce vor pleca”. O carte de mari dimensiuni, o istorie de inspirație autobiografică, în care se reflectă cu umor și ironie povestea unui tânăr care pleacă pentru studii și perfecționare în SUA și trece printr-o serie de încercări la care nu se așteptase, trebuind să se adapteze cerințelor unui nou sistem de învățământ și vieții într-o țară democrată.

Publică și volume de poezii, între care *Legende și eresuri*, cu un cuvânt înainte de Alex Ștefănescu, sau *Bătălii și mesagii*, din care reprezentativă poate fi considerată poezia *Un fel de rugă*: „știu că sângele meu nu e mai presus decât seva ierbii ce o strivesc sub pași/ știu că mâinile mele nu simt

mai mult pe lume decât frunzele acestui copac/ știu: cuvântul meu nu ajunge mai departe decât culoarea acestui nufăr trist/ și totuși mă rog – Doamne/ nemurește-mă/ pentru o clipă...” Din *Năluci și portrete* (format electronic) atrage atenția *Portretul fetei cu nume de cântec*: „țigările ei nu scot fum/ buzele ei au un zâmbet stins/ în ochi i s-a refugiat o fiară: surâsul/ un demon îi joacă pe buze”.

În volumul de eseuri *Memorii din biblioteca ideală* este relevant raportul complementar dintre matematică și literatură, autorul referindu-se și la cărțile care l-au ajutat să-și găsească drumul în matematică, dar și în literatură.

Istoria lacunelor. Despre manuscrise pierdute, volum de eseuri în care scrie despre cărțile care lipsesc, din varii motive: fie pentru că au fost scrise, dar s-au pierdut, sau pentru că nu sunt terminate ori n-au apucat să fie scrise. Și autorul ilustrează fiecare categorie, cum ar fi scriitorul grec Diphilus, autor a peste o sută de comedii, toate pierdute. Antichitatea greco-romană este bine ilustrată cu Cicero, Pliniu cel Bătrân, Tacit sau Împăratul Claudius, autorul *Istoriei Cartaginei*. Câteva pagini sunt consacrate incendiului Bibliotecii din Alexandria și Bibliotecii Centrale Universitare din București, cu pierderile ireparabile cu cărți de o valoare inestimabilă. Matematicianul alocă un spațiu considerabil lucrărilor științifice pierdute, cum ar fi cărțile lui Thales sau Euclid.

Scrie, împreună cu Wladimir G. Boskoff, lucrarea *Barbilian spaces: The history of a geometric idea*, publicat în *Historia Mathematica* 34, din 2007, în care citează vol. lui Alexandru Ciorănescu dedicat lui Ion Barbu (1981), monografie amplă despre legăturile dintre poezia *Jocului secund* și cercetarea matematică a lui Dan Barbilian. Împreună cu Isabel Marie Serrano scrie eseu *A Medieval Mystery: Nicole Oresme's Concept of Curvitas* (2015) inclus în volumul *Best Writings on Mathematics*.

Eseist talentat și comentator plin de vervă, Bogdan Suceavă dă dovadă de consecvență și seriozitate în scrierile sale dovedind încă o dată conviețuirea naturală între arta matematicii și rigoroarea cuvântului. ■

Constantin
CUBLEȘAN

Eminescu – receptarea critică

Unul dintre cei mai statornici comentatori ai operei și vieții lui Mihai Eminescu, așa cum se reprezintă în critica și istoriografia noastră actuală, este Săluc Horvat. S-a remarcat încă de la început prin angajamente în demersuri grandioase, cum este acel *Dicționar cronologic – Mihai Eminescu* (1994), un foarte util instrument de lucru pentru profesorii de liceu, și nu numai, cu atât mai mult cu cât marele poet a început, la data aceea, să fie lăsat mai la o parte în manualele școlare. A urmat, tot așa, un volum de *Contribuții la un dicționar al eminescologilor* (2010) și *Mihai Eminescu. Repere bibliografice* (2013), ca să adauge un demers de critică a criticii, *Mihai Eminescu în critica actuală* (2014) și o antologie de texte, *Sub semnul lui Eminescu* (2019), cărora li se adaugă, cum era și firesc, volume de interpretări proprii ale operei eminesciene: *Însemnări despre Eminescu. Studii și articole* (2000), alături de *Mihai Eminescu. Lucașfărul* (2000). Iată, așadar, un împătimit în ale eminescologiei.

Recentul volum *Cronici și comentarii literare* (Ed. Limes, Florești-Cluj Napoca, 2021) se așază, la rândul-i, pe coordonata acelorași preocupări. În acest sens se și exprimă în deschiderea eseului/medalionului *Mihai Eminescu (la 170 de ani de la naștere)*: „O privire asupra vastei bibliografii eminesciene ne arată că Eminescu este cel mai comentat scriitor din întreaga noastră literatură, opera și biografia sa fiind mereu în atenția fiecărei generații de critici și istorici literari”.

Constatarea se exemplifică de-n-dată prin comentarea studiilor lui Maiorescu, apoi N. Xenopol (care „a scris un pamflet plin de ironie /.../ îi găsește lui Eminescu defecte fizice sau de comportare”), Aron Densusianu, care de asemenea „își varsă năduful asupra poetului și a poeziei acestuia cu

o răutate rară, mergând până la atacuri jignitoare”, din aceeași speță Al. Grama care îl găsește pe poet ca „un biet versificator”.

În pandant însă, exemplele sunt copleșitoare prin numărul celor care îl judecă cu îndreptățire la cote de vârf pe poet: G. Călinescu, luând în exemplificare cele două capodopere: *Viața lui Eminescu* (1932) și *Opera lui Eminescu* (1935), apreciate ca angajamente ale acestuia împotriva pseudocriticii practicate de unii comentatori și combătând încercările de mistificare sau falsificare al sensului operei sale.

Urmează discutarea volumului recent al lui Mihai Cimpoi, *Lucașfărul mit și dramă existențială* (2019), apreciind „aplicarea unui nou tip de lectură”, prin care se ajunge la o „nouă imagine, un nou mod de a înțelege creația eminesciană”.

Pe larg analizează contribuțiile istoricului literar Mircea Popa, prin volumele: *Mihai Eminescu. Contextul receptării* (1999), *Mihai Eminescu și Transilvania* (2000), *Mihai Eminescu. Text și Context* (2014). Exegetul reține propunerea lui Mircea Popa privitoare la „ideea de Eminescu”, formulată mai înainte de Lucian Blaga. „Ideea de Eminescu”, sintetizează Săluc Horvat, „reprezintă un întreg conglomerat de trăsături universale și naționale totodată, dar înainte de toate, spiritul creator constructiv, vizionarismul romantic înaripat, expresivitatea lirică armonioasă, trăsături care fac din Eminescu, unul din marii poeți ai omenirii”, Mircea Popa investigând amply toate aceste elemente constitutive ale personalității lui Eminescu.

Atenție aparte acordă studiilor lui Tudor Vianu (*Exeget al operei lui Mihai Eminescu*), ocupându-se în principal de ideea activismului acestuia, la bază stând analiza expresiei portice, dezvoltată în perimetrul comparativismului.

Constantin Noica, discutând volumul *Introducere în miracolul eminescian* (1993), apreciază constantele demersuri ale filosofului de la Păltiniș, pentru

Andrei
CODRESCU

cum merge haosul: uzura sentimentelor

ce sunt poveștile? sunt extraterestrii care-și desfac trupurile să ne atragă atenția

dar participarea e muncă noi nu mai vrem să muncim trăim în utopie

vrem ca poveștile noastre să fie spuse de numere să lăsăm contabilii să facă și numărătoarea și contabilitatea

povestitorul electronic născut din numere să spună povești astfel ca noi oamenii să ne visăm diverse creaturi supraumane

tehno-golemuri

limbajul și supraoamenii s-au născut succesiv peste noapte parteneri scorbosii în templele comunicării

narațiuni rebele îmbunătățind permanent tehnologii

trupuri supranaturale au înfățișare supranaturală își schimbă forma spre a atrage pe deplin atenția poate că au fost sau nu cândva umani sunt extraterestri fără centru căutând ceva să-i înlocuiască cea mai mare dorință a lor este să-i lase pe oameni cu poveștile lor ■

Traducere de Carmen FIRAN

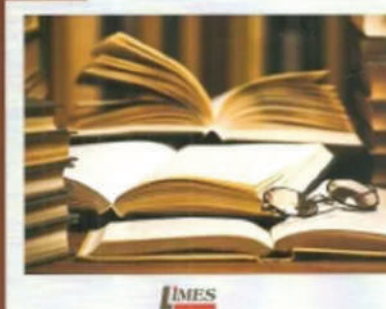
valorificarea manuscriselor lui Eminescu, „idei de conservare a manuscriselor eminesciene sub formă de facsimile” tipărite – „C. Noica și-a făcut din ideea publicării acestora sub formă de facsimile, un ideal pe care l-a urmărit pe parcursul multor ani, scriind numeroase studii și articole, reunite apoi în volumul *Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești* (1975)”.

Aprecieri favorabile acordă Editurii „Țara Maramureșului” (cu sediul la Petrova), care a inițiat o serie de volume consacrate discutării vieții și operei lui Mihai Eminescu. Între acestea se oprește asupra câtorva, cel al universitarului băimărean Cornel Munteanu, *Eminescu (Note de curs)*, 2014. Apoi *Mihai Eminescu – Text și pretext*, datorat lui Mircea Popa. Dar, ample considerații face pe marginea volumului de eseuri al lui Nuțu Roșca, *Reflexii eminesciene* (2015), care face descinderi ample în poezia lui Eminescu în care urmărește metafora „Muntele alb”, prezentă, între altele, în elegia *Amicului F.I.*: „Criticalul este de părere că prin îmbinarea elementelor de mitologie creștină cu cele ale mitologiei dacice, Eminescu a realizat în finalul elegiei o splendidă imagine în care îngerii îi duc sufletul într-un loc, pe care poetul îl numește metaforic «albul munte»”.

Comentariile critice realizate de Săluc Horvat pe marginea unor volume de exegeze asupra operei lui Mihai Eminescu vin să adauge la pledoariile acestuia în favoarea consacării înțelesului de poet național autorului *Lucașfărului*, poem căruia îi consacră eseul amply din 2000. ■

SĂLUC HORVAT

CRONICI ȘI COMENTARIILE LITERARE

O lume tot mai greu guvernabilă

– din notele de lucru ale unui ambasador la UNESCO –

Adrian
CIOROIANU

© Idee

Una dintre impresiile perene căpătate în timpul mandatului petrecut la UNESCO – nu dintr-odată, ca o revelație, ci la capătul unor înlănțuiri aparent aleatorii de observații diverse, presărate de-a lungul lunilor și anilor – a fost aceea că provocările vremii noastre (și piste periculoase pe care realitatea relațiilor externe se poate înscrie) sunt în progresie geometrică, în timp ce resursele pe care comunitatea internațională le pune în comun pentru a le soluționa sunt, mereu, limitate și adunate cu greu. Parcă lumea devine din ce în ce mai greu guvernabilă.

Eu însumi formulez cu greu ideea de mai sus, pentru că ea este, de fapt, foarte aproape de un clișeu: anume, acela că în timpul Războiului Rece realitatea era mai simplă, din moment ce aveam doar doi actori aflați față în față, în timp ce acum actorii s-au multiplicat, memoriile imperiale reînvie etc. Această idee (și acest clișeu) sunt, desigur, false – din simplul motiv că judecata de acest tip este totdeauna *a posteriori*, adică totul din trecut pare mai clar din simplul motiv că azi știm deznodământul acelor fapte. În realitate, actualitatea internațională nu a fost niciodată simplă – ci doar mijloacele tehnologice și dezvoltarea societală au făcut ca, tot mai mult, tot mai mulți oameni să fie prinși în vârtejul evenimentelor de orice fel. De exemplu: în toamna lui 1853, probabil că niciun țăran din lunca Dunării, preocupat să-și strângă recolta și să o ducă acasă cu bine, n-a fost la curent cu acea nouă confruntare dintre Imperiul Otoman și Imperiul Rus ce tocmai începea (și care avea să poarte numele de *Războiul Crimeii*), una definitorie pentru evoluția și modelarea statului român modern! În schimb, azi, grație tehnologiei, toți avem actualitatea internațională efectiv la degetul mic, în buzunar – și chiar și cei care nu au un *smartphone* au cu siguranță un TV sau un radio care merge toată ziua, deseori ca fundal pentru restul activităților noastre.

A. Cioroianu, la intrarea la depunerea scrisorilor de acreditare

Și aș putea da multe exemple, de aceeași natură. La ora la care scriu aceste rânduri (ianuarie 2022), chiar și cel mai dezinteresat dintre români a aflat măcar despre posibilitatea atacării Ucrainei de către Rusia etc.

Ce vreau să spun: actualitatea internațională n-a fost niciodată simplă. A presupune că războaiele napoleoniene au fost mai simple decât cel de-al Doilea Război Mondial pare a fi adevărat; dar, în realitate, e fals – pentru că Istoria se face nu judecând trecutul după paradigma zilei de azi; ci este de datoria istoricului „să coboare” în trecut și să încerce să judece în spiritul timpului de atunci.

UNESCO are văile și dealurile sale

Dincolo de aceste considerații preliminare teoretice, vreau să spun, totuși, că activitatea UNESCO – cea pe care am trăit-o vreme de cinci ani și jumătate, între vara anului 2015 și decembrie 2020 – a fost suficient de diferită față de ce fusese ea însăși cu 15-20-25 de ani înainte (am cunoscut suficient de mulți angajați ai instituției, o parte români, cea mai mare parte străini, care mi-au sugerat aceeași idee). Nu din motiv că lumea s-ar fi schimbat major – ci pentru că evoluția societăților, inclusiv tehnologică și comunicațională, a adus fațete noi unei realități care, inevitabil, generațiilor mai în vârstă li se părea fixată odată pentru totdeauna, după un set de reguli asumate după Războiul Doi Mondial (or, istoricii știu: nimic nu e dat odată pentru totdeauna).

Prima mea imersiune în realitatea geopolitică aflată în substratul tuturor discuțiilor de la UNESCO s-a petrecut chiar în primele zile după prezentarea scrisorilor de acreditare, în fața dnei director general Irina Bokova, într-o amiază însoțită dinspre finalul lunii octombrie 2015. Peste câteva zile urma Adunarea Generală UNESCO, cea care are loc la Paris la fiecare doi ani. Atunci, în toamna lui 2015, devenise de notorietate faptul că entitatea numită Kosovo, *provincie* după unii (state precum România, Spania, Grecia ș.a.) sau *stat independent* (precum spun unii dintre aliații noștri) urma să încerce recunoașterea sa drept membru al UNESCO.

Era așadar spre sfârșitul acelei luni, eram la o recepție foarte liniștită, fără mare miză (ca fost ministru, pot explica oricui cum și de ce există recepții/întâlniri/discuții cu miză reală, uneori dură de-a dreptul, după cum există

alte, din fericire!, la fel de plăcute, doar pentru întreținerea diplomației publice/politice). Era o seară plăcută, într-un Paris liniștit. Pe neobservate, un bărbat tânăr spre matur s-a apropiat de mine și, cu amabilitate, după ce am ciocnit paharul de șampanie, mi-a spus că i-ar face o mare plăcere să mă viziteze la sediul delegației noastre etc.

În astfel de cazuri, regula nescrisă diplomatică spune că vei afișa o mină interesată, nu trebuie să spui nici da și nici nu – ci doar aștepti cartea de vizită. Eu n-am făcut chiar întocmai – pentru că eu, de regulă, împrumut mine faciale din filmele care-mi plac, ceea ce e tot un curs de diplomație, pentru cine îl pricepe.

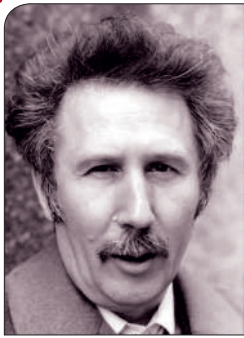
Adrian Cioroianu și Irina Bokova, director general UNESCO

Domnul din fața mea mi-a întins cartea de vizită, iar în același timp îmi spunea cam ce știa despre mine – în principal activitatea mea profesională, pe care o descria în cuvinte amabile. Am tras cu ochiul pe cartea sa de vizită – era ambasadorul *statului* Kosovo în Franța. Doar că România nu recunoștea acel stat! Impresionat de eleganța și de pregătirea lui (era clar că citise puțin despre mine), i-am spus cu mare amabilitate următoarele (simplific aici):

— Dragă domnule, ne putem vedea și putem discuta la o cafea sau la un vin, oriunde în Paris, de preferință într-un *bistro*; dar nu în delegația României la UNESCO și nici în ambasada Kosovo în Franța, pentru că în acest caz cuiva i-ar putea trece prin cap că ne recunoaștem reciproc, în vreun fel. Câtă vreme dinspre partea mea nu e cazul, o să ne întâlnim în altă parte, discutăm amical orice.

În anii următori, m-am întâlnit cu ambasadorul Kosovo de mai multe ori, la recepții diverse, și păstrez aceeași impresie plăcută. Era un tip educat, francofon, subțire. Dar trei lucruri nu s-au întâmplat niciodată: nici eu nu l-am invitat în ambasada/delegația României la UNESCO, din *rue Miollis*, nici el nu m-a invitat în ambasada Kosovo la Paris sau în vreun *bistro* de oriunde de pe harta Europei.

Continuare în p. 7

Marin Sorescu (1936-1996)

Craiova văzută din car

Craiova văzută din car e cel mai frumos oraș din lume,
Rămân și acum încremenit când mă gândesc, îmi lasă gura apă.
Era și primul oraș care îmi ieșea în cale,
Poate și asta contează, aveam retina proaspătă, fără gunoaie
Și i-am descoperit dintr-odată întreaga strălucire,
De acolo din pisc, de la ulm, deasupra Șimnicului.

Mersesem noaptea întreagă cu carul, hai-hai, sus stelele,
Pe drum pietrele scoteau scântei sub potcoave,
Poate că șleaul nostru se vedea de pe alte lumi
Tot frumos ca al robilor.
Boii cunoșteau calea, fuseseră de multe ori
Cu lemne, cu treburi,
Erau umblați, văzuseră multe și chiar înțeleseseră câte ceva
Nu ca alte dobitoace. Se orășenizaseră întrucâtva.
Mi se părea chiar că mă privesc de sus, de câte ori se-ntorceau
De la târg.
Când îi țesălam ori le dădeam uroaie mugeau la mine superior:
„Mu-uu! Ce știi tu”.

Mă luase mama într-un fel de recunoaștere
Că se hotărâse să mă dea la școală, să merg mai departe
Fiindcă ziceau toți din sat,
Care mă ascultau pe drum îngânând poezii,
Chiar și câte un străin întâmplat să treacă:
„Ăsta dacă are noroc și merge
Mai departe...” nu știi ce spuneau că se va întâmpla cu mine.
Până la urmă, mama, după un consiliu cu Moșu și frații mai
Mari, s-a decis să-ncerce cu mine la Craiova.
Îmi trebuiau acum două poze trei pe cinci pentru înscriere,
Se pune mare bază pe aceste fotografii, nu știu din ce
Cauză, ce-or fi vrut să vadă la mine?
Și zice mama: Sui în car, mă, și dă-ți cu deștele prin păr,
Ai paie, mergem la fotograf.
— Nu, că merg și eu, sare Ionică. — Păi dar! Te găsiși.
— Ba merg.
— Taci, mă, din gură, stai mereu,
Că n-o să ne fotografiem toți, Doamne iartă-ne!

Plecasem de cu seară, să fim dis-de-diminează, când intră
Zorii
În aparat, să mă pozeze bine.
Trecusem amândouă pădurile, se auzea doar scârțâitul roților
Ca un scâncet de greieri,
Că și ei cică tot așa cântă când merg și le scârțâie oasele.
Eram atent, poate văd și lupul cu ocazia asta, și trenul.
Mă luau grijile, parcă visam, ascultam cucuvelele și făceam
Planuri mărețe.
Am ațipit de vreo trei, patru ori, tresăream la hurducături,
„Ajunserăm?”
— E-he! râdea mama, îndemnând boii cu biciușca,
Ouă rața-n traistă pân-acolo și scoate și pui.
Iarăși am adormit și deodată carul, simt prin vis, se
Oprește.

— Gata? Zic, pregătit să sar la fotograf. Unde e?
— Suntem abia la Motoci, jumătatea drumului, Galben trage la
Fântână.
Ajută-mă să dejug ăle vite, vezi să nu te calce.
Mi se speriasse somnul,
Ascultam bufnițele pe marginea drumului, ori cucuvelele,
Uși! Încearca mama să le sperie, că numai voi m-ați cântat
Toată viața,
Parcă s-ar fi isprăvit privighetorile, acum vă găsirăți să
Cobiți?
Veni-v-ar numele!
— Lasă-le, mamă, ce-ai cu ele, dacă așa le e cântecul!
Mie-mi place și ăsta!
— Ce știi tu, mă? Tu ești învățat cu puțin.

Boii s-au oprit dintr-odată singuri: jos în vale:
O mare de lumini aprinse, o pâlăială ca de idei în cap;
Că și vitelor de la jug
Le mergea parcă la inimă priveliștea.
Făcea să tragi carul
O noapte întreagă să vezi panorama civilizației.
Și un șuierat: trenul.
Mi s-a pus un nod în gât de emoție.
— Va să zică asta e Craiova, cetatea banilor... am gândit
Cu glas tare.
— A banilor... dacă i-ai face! a oftat mama. Altfel...
Hăis Galben,
Lovi-te-ar boala, că ne-apucă prânzul.
Și dintr-odată mama s-a îngândurat:
„Dacă-om avea noroc să-l găsim pe omul ăla...”
— Care om?
— Fotograful...
— Păi, numai unul singur e-n toată Craiova?
— Sunt mai mulți, dar unul singur pozează pe mălai, →

Pictură de Marin Sorescu